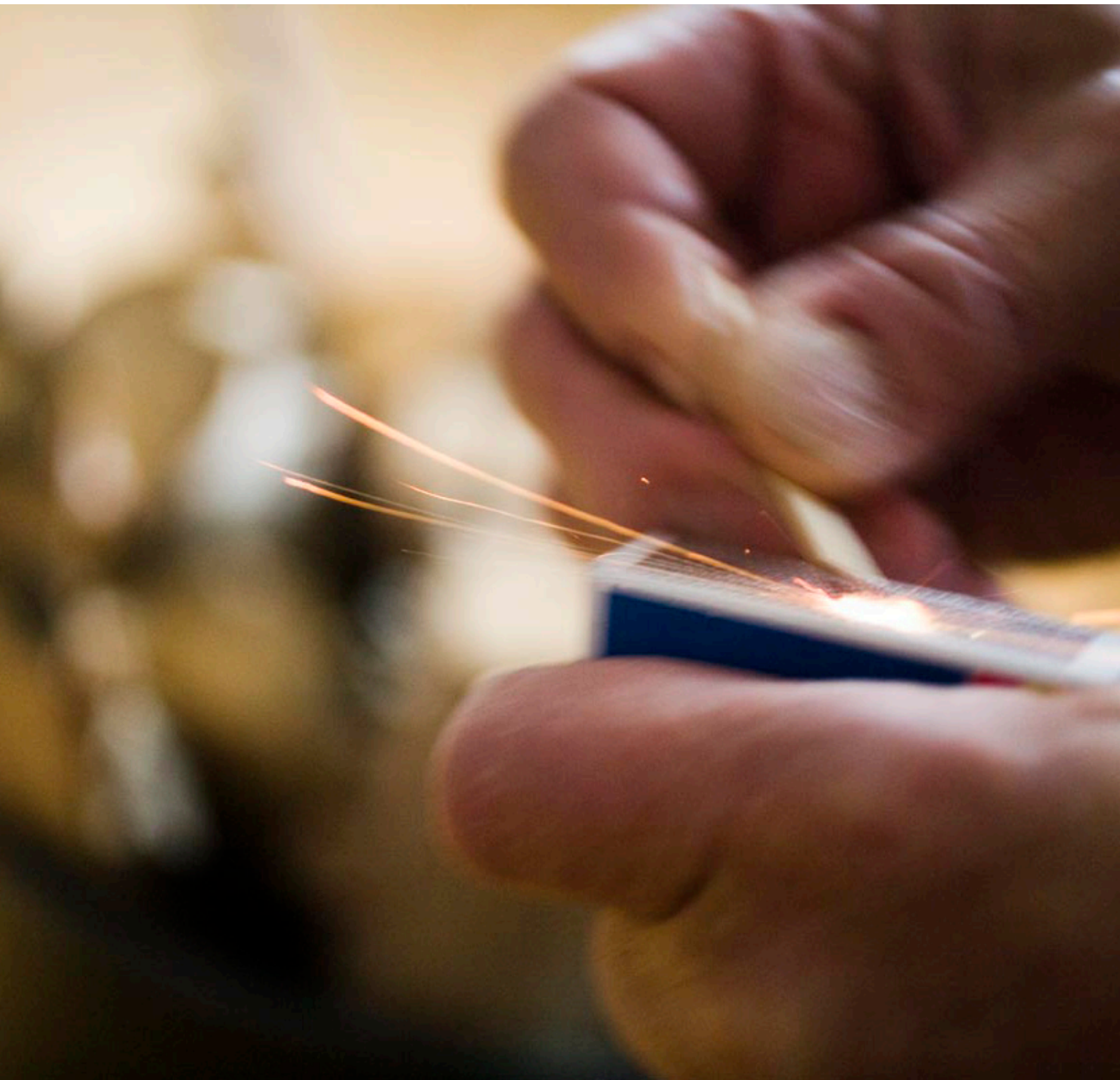


Dödsbränder 2006



Dödsbränder 2006

Räddningsverkets kontaktperson:
Ulf Erlandsson 054-13 50 39

2007 Räddningsverket, Karlstad
Avdelningen för olycksförebyggande verksamhet

Beställningsnummer I99-149/07
ISBN 978-91-7253-337-0
2007 års utgåva

För ett säkrare samhälle

Räddningsverkets uppdrag är att arbeta med olycks- och skadeförebyggande åtgärder för att skydda människors liv och hälsa. Vidare arbetar vi för att förhindra och begränsa skador på egendom och miljö. Målet är att antalet olyckor ska minska och att konsekvenserna ska minimeras genom ett systematiskt säkerhetsarbete och effektiva förebyggande åtgärder.

Ingen enskild aktör råder själv över säkerhetsfrågorna utan det krävs att vi tillsammans utvecklar säkerhetsarbetet. Vår ambition är att åstadkomma ett effektivt säkerhetsarbete genom ett gemensamt lärande från olyckor och tillbud.

En förutsättning för ett säkerhetsarbete som leder till ständig förbättring är faktaunderlag och analyser av olycks- och skadeutvecklingen. Räddningsverket tillhandahåller därför ett antal statistiska produktioner. De publiceras löpande på Räddningsverkets webbplats, www.raddningsverket.se

Bakgrund

I januari 1999 tog Räddningsverket initiativ till en fördjupad uppföljning av alla dödsbränder i Sverige. För att få ett jämförelsematerial från en längre tidsperiod gjordes dessutom en uppföljning och analys av tidigare material från 1988 och framåt. Sedan 1999 har en databas med dödsbränderna byggts upp och insamling av fakta har utvecklats.

Målet är att samla erfarenheter, trender och kunskaper som kan ligga till grund för olika åtgärder med syfte att minska antalet omkomna och skadade vid bränder. Insamlingen av uppgifter sker genom olika kanaler:

- Faktainsamling om händelsen och de drabbade människorna genom att en särskild kontaktperson vid den kommunala räddningstjänsten fyller i av Räddningsverket framtagna blanketter.
- Fördjupade brandutredningar genom Räddningsverkets kontrakterade brandutredare.
- Uppgifter från polisens tekniska utredningar.
- Pressklippsbevakning.
- Avstämning med Svenska Brandskyddsföreningen som sammanställer uppgifter baserade på tidningsklipp och annan bevakning i massmedierna.
- I vissa fall samarbete med Vägverkets utredningspersonal för uppföljning av trafikolyckor.
- I vissa fall samarbete med Rättsmedicinalverket och de rättsmedicinska institutionerna för uppgifter från obduktionsprotokoll.

Databasen över dödsbränder genomgår en ständig kvalitetshöjning. Därför förekommer det mindre ändringar av tidigare publicerade siffror.

Kriterier för bedömning

Det är ibland svårt att avgöra vad som ska klassificeras som ett dödsfall genom brand. För att få enhetliga bedömningar använder vi följande kriterier:

- Personen ska ha omkommit till följd av brand eller explosionsartad förbränning.
- Dödsfallet ska ha inträffat inom en månad efter händelsen.
- Vid trafikolycka med brand ska det klart framgå att offret var vid liv när brand eller brandgaser nådde kroppen.
- Dödsfall på grund av krockvåld, elektrisk påverkan, sjukdom, hängning eller annan händelse räknas inte som dödsbrand även om kroppen i efterhand blivit utsatt för brand eller explosion.

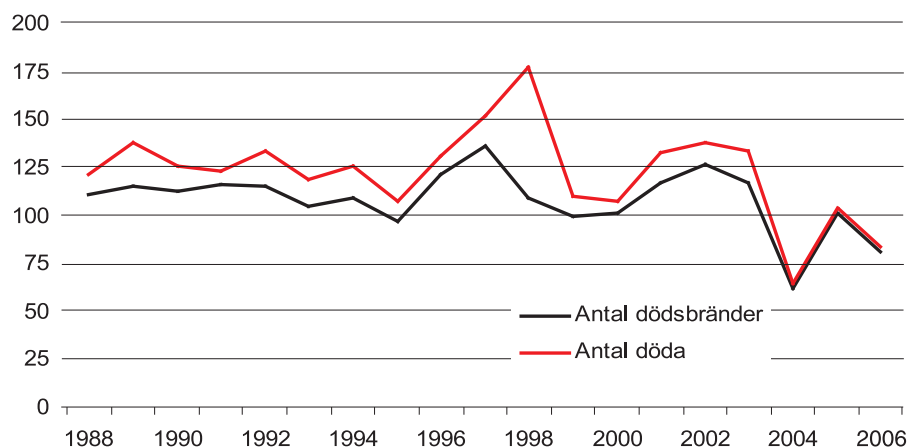
Dödsbränderna 2006

Under år 2006 omkom 83 människor vid 80 bränder i Sverige. Det är en glädjande minskning jämfört med 2005 då 104 människor förlorade livet i samband med bränder. Årets siffra är dock högre än 2004 då det omkom 65 personer.

För 2006 ser man att dödsbränder inom vården har ökat något igen. Dessutom är det jämfört med tidigare år en minskning av dödsbränder som startat i sovrum och sängar.

Med 83 omkomna och en befolkning på 9,11 miljoner blir Sveriges dödsbrandtal för 2006 ungefär 9,1 brandoffer per miljon invånare.

Antal dödsbränder respektive antal döda per år



Antal dödsbränder och antal döda*

År	Antal dödsbränder	Antal döda	Antal döda per brand
1988	111	121	1,09
1989	115	138	1,20
1990	113	126	1,12
1991	116	123	1,06
1992	115	134	1,17
1993	105	119	1,13
1994	109	126	1,16
1995	97	107	1,10
1996	121	131	1,08
1997	136	152	1,12
1998	109	177	1,62
1999	100	110	1,10
2000	101	107	1,06
2001	117	133	1,14
2002	127	138	1,09
2003	117	134	1,15
2004	62	65	1,05
2005	101	104	1,03
2006	80	83	1,04
Total	2 052	2 328	1,13

*Olika insamlingsmetoder för 1988-1998 jämfört med 1999-2006

Varför varierar dödsbrandsiffrorna så mycket?

Insamlingen av statistik och andra uppgifter om dödsbränder har pågått i Sverige under många år. Men det är först sedan år 1988 som insamlingen varit systematisk och uppfyller rimliga kvalitetskrav.

Det är viktigt att skilja på antalet dödsbränder och antalet omkomna människor. I vissa fall, som vid den svåra diskotekbranden i Göteborg år 1998, kan en enskild brand kräva ett mycket stort antal offer. Det förekommer också trafikolyckor där det uppstår brand som kräver många människors liv. De senaste tre åren har vi lyckligtvis varit förskonade från sådana katastrofbränder. Under 2006 inträffade två bostadsbränder och en trafikolycka med vardera två omkomna. Vid alla övriga dödsbränder begränsades antalet omkomna till en person.

Åren 2001, 2002 och 2003 omkom 133, 138 respektive 134 människor vid bränder. Det var förhållandevis höga dödsbrandsiffror. Nästa år, 2004, halverades plötsligt antalet till 65 omkomna vid 62 bränder. Räddningsverkets statistiker fastslog att en så kraftig nedgång inte kunde bero på slumpen och vi började tala om ett trendbrott.

Bland möjliga orsaker till de förbättrade siffrorna nämndes bland annat:

- Den kommunala räddningstjänstens intensifierade arbete med brandskyddsinformation till allmänheten och vissa yrkesgrupper.
- Ökat antal sålda och installerade brandvarnare år från år och med en särskild topp under 2003 och 2004.
- Den omtalade dödsbranden på en psykiatrisk klinik i Växjö som gjorde att landsting och kommuner med kraft tog itu med utbildning och andra brandskyddsåtgärder inom sjuk- och äldre-vård.

Tyvärr bestod inte de låga dödsbrandsiffrorna under år 2005. Under året omkom 104 människor vid 101 bränder. Det är därför glädjande att konstatera att dödsbrandkurvan åter pekar neråt under år 2006.

En optimistisk förklaring till variationen kan vara att det var dödsbrandsiffrorna för 2005 som var ovanligt höga och att det i stället är de förhållandevis låga antalet dödsbränder 2004 och 2006 som är den nya trenden för framtiden.

Köns- och åldersfördelning

(Siffror inom parentes avser 2005)

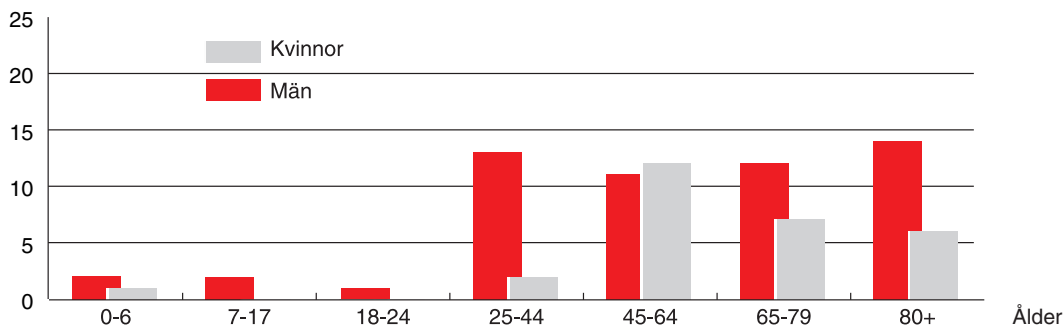
Av de omkomna vid bränder 2006 var 55 (73) män och 28 (31) kvinnor. Det har alltså omkommit nästan dubbelt så många män som kvinnor vid bränder i Sverige under 2006. Det är en återkommande erfarenhet av dödsbrandstatistiken. Orsaken är ofta människens levnadssätt med stort intag av alkohol och andra droger.

I Sverige är barn och ungdomar relativt förskonade från allvarliga bränder. Det är förvånansvärt ovanligt att barn eller ungdomar upp till 25 år omkommer av bränder som de själva har vållat.

I nästa åldersgrupp, 25-45 år, märks en ökning av självförvållade dödsbränder. Orsaken är ofta rökning i kombination av stora intag av alkohol eller andra droger. Männerna är klart överrepresenterade.

I åldersgruppen 45-64 år är männen ännu mera överrepresenterade i dödsbrandstatistiken om man ser det över en längre tidsperiod. 2006 var det dock flera kvinnor än män i denna åldergrupp som omkom vid bränder. Förmodligen beror detta på en slump.

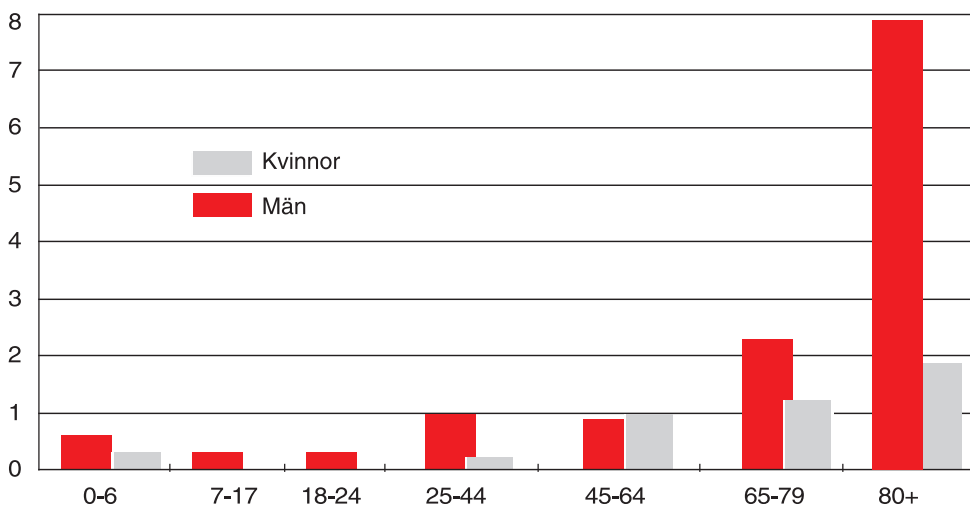
Antal döda vid bränder, per åldersklass och kön (2006)



I den näst högsta åldersgruppen blir skillnaden mellan könen ännu tydligare, särskilt om man jämför i förhållande med populationen. Kvinnor lever som bekant oftast längre än män även i andra sammanhang än bränder.

Dödsbrandstatistiken för åldersgruppen 80 år eller äldre visar tydligt hur svårt äldre män har att skydda sig mot farliga bränder. Vid närmare studie av de enskilda fallen finns en tydlig koppling till sjukdom, handikapp eller mental förvirring hos flera av de omkomna.

Antal döda per 100 000 invånare, per åldersklass och kön (2006)



Typ av objekt

Flertalet av dödsbränderna 2006 inträffade i bostäder av något slag med sammanlagt 71 omkomna. Antalet omkomna vid bränder i flerfamiljshus respektive villor och andra småhus fördelar sig ganska väl enligt hur befolkningen bor. Det finns alltså inga belägg för att det skulle vara farligare att bo i en villa än i ett flerfamiljshus. Det är i första hand brand i inredning som ger dödliga skador.

Två personer omkom vid bränder i andra slag av byggnader, ladugård respektive uthus. I två fall är typ av byggnad inte angivet.

Antal döda, brand i byggnad per objektstyp

Objektstyp	Antal döda 2006	Antal döda 2001-2005	Medelvärde antal döda 2001-2005
Flerbostadshus	31	195	39
Villa	31	204	41
Rad-/par-/kedjehus	2	19	4
Fritidshus	2	19	4
Åldringsvård	5	28	6
<i>Delsumma bostäder</i>	71	465	93
Sjukhus	-	2	0
Psykiatrisk vård	-	2	0
Övrig vårdbyggnad	-	4	1
Restaurang/danslokal	-	2	0
Hotell/pensionat	-	2	0
Förvaltn.byggn./kontor	-	2	0
Metall-/maskinindustri	-	3	1
Lager	-	2	0
Reparationsverkstad	-	1	0
Lantbruk, ej bostad	1	1	0
Rivningshus	-	2	0
Annat	1	10	2
Ej angivet	2	5	1
Totalt	75	503	101

Under en följd av år var dödsbränder i servicehus och andra särskilda boenden för äldre klart överrepresenterade i statistiken. Efter den uppmärksammade branden på Sankt Sigfrids sjukhus i Växjö i augusti 2003 anordnades över hela landet mängder av brandskyddskurser för vårdpersonal. Detta avspeglade sig i dödsbrandstatistiken med ett minskat antal dödsbränder på dessa objekt. 2004 och 2005 var det betydligt färre omkomna vid bränder på sådana boenden i Sverige. Tyvärr har antalet gått upp något igen under 2006.

Antal omkomna vid bränder i servicehus och andra boenden för äldre

År	Antal
1999	15
2000	6
2001	14
2002	9
2003	9
2004	1
2005	2
2006	5

Antal döda, brand ej i byggnad per brandobjekt

Brandobjekt	Antal döda 2006	Antal döda 2001-2005	Medelvärde antal döda 2001-2005
Personbil	6	27	5
Övriga vägfordon	-	7	1
Fartyg/båt	-	2	0
Lastbil	-	1	0
Husvagn/husbil	-	2	0
Ej trädbevuxen mark	2	6	1
All skog och mark	-	4	1
Annat	-	19	4
Ej angivet	-	3	1
Totalt	8	71	14

Det är vanligt att människor omkommer vid bränder i fordon. Orsaken är ofta att de blivit skadade i en trafikolycka och inte kunnat ta sig ut fordonet då det uppstått brand. Här tas med de bränder där man med säkerhet kunde säga att branden var orsak till dödsfallet. En annan inte helt ovanlig orsak är att bilisten med egen avsikt håller ut brandfarlig vätska över sig själv och inredningen och anlägger en brand. Också under rubriken "Annat" återfinns också avsiktliga dödsbränder.

Vid två tillfällen under 2006 omkom äldre män då de försökte släcka en skogs- och gräsbrand som uppstod i samband med planerad gräsbränning.

Så uppkommer bränder i bostäder*

I Sverige klassificeras bostadsbränderna efter typ av objekt, startutrymme, startföremål och brandsorsak. Som bostadsbränder klassificeras bränder i flerbostadshus, villor, rad-/ par-/kedjehus, äldreboenden, fritidshus samt husvagnar som användes som permanentboende. År 2006 omkom 71 människor vid bränder i bostäder. I nedanstående och följande tabeller ingår inte de som omkommit på arbetsplats, hotell, sjukhus eller annan byggnad som inte klassas som bostad.

Antal döda, brand i bostad per startutrymme

Startutrymme	Antal döda 2006	Antal döda 2001-2005	Medelvärde antal döda 2001-2005
Kök	16	80	16
Vardagsrum	21	147	29
Sovrum/sovsal	14	125	25
Hall	-	14	3
Förråd/Klädkammare	-	1	0
Badrum/toalett/bastu	3	5	1
Tvättstuga	-	1	0
Källare	1	4	1
Pannrum	3	6	1
Vind	-	2	0
Verkstad/hobbyrum	1	-	-
Trapphus	1	-	-
Utomhus	-	2	0
Förråd/uthus	-	1	0
Förråd	-	5	1
Fristående garage	-	1	0
Balkong/altan/loftgång	1	5	1
Annat	1	11	2
Okänd	9	55	11
Totalt	71	465	93

De allra flesta dödsbränder i bostäder uppkommer på grund av att människor gör ett misstag eller har ett felaktigt beteende. Följaktligen uppstår de flesta dödsbränder i de delar av bostaden där människorna mest uppehåller sig, det vill säga i vardagsrum, sovrums och kök.

Under år 2006 omkom tre äldre män vid lika många bränder i pannrum. Det är en ovanligt hög siffra som kan hänföras till en ökande eldning med fasta bränslen.

*Bostad definieras här genom objektstyperna: flerbostadshus, villa, rad-/par-/kedjehus, fritidshus o dyl. samt åldringsvård.

Antal döda, brand i bostad per startföremål

Startföremål	Antal döda 2006	Antal döda 2001-2005	Medelvärde antal döda 2001-2005
Rökkanal	1	2	0
Lös inredning	-	-	-
Eldstad	3	5	1
Uppvärmn.anordn	-	5	1
Bastuaggregat	1	2	0
Torktumlare	-	-	-
Kaffebyggare	-	1	0
Spis	3	36	7
Kyl/frys	2	3	1
Tvättmaskin	-	1	0
TV	2	12	2
Stereo/video	-	1	0
Glödlampa	-	1	0
Andra elinstal.	-	6	1
Skräp i container	-	2	0
Brandfarlig vätska	4	13	3
Säng	9	85	17
Soffa/fåtölj	11	44	9
Annan lös inredning	3	64	13
Kläder	6	31	6
Papper/kartong	1	3	1
Gardiner	-	1	0
Annat	9	30	6
Okänd	16	117	23
Totalt	71	465	93

När 2006 års siffror jämförs med snittet för fem föregående år syns att bränder i sovrum har minskat från snittet 14 till 7. En minskning finns också för antal bränder som startat i sängen, från genomsnittet 17 till 9. För övriga noteringar är minskningar jämnt fördelade.

Det är relativt ovanligt att det uppstår allvarliga bränder på grund av tekniska fel på maskiner eller apparater. Det är i stället människornas beteende som är den största faran till exempel:

- Tvätt som hängde på tork antändes av bastuaggregat som slagits på av misstag
- Glömd gryta på spisplatta orsakade brand i kök
- Skulle frosta av frysen med hjälp av värmefläkt, brand uppstod
- Tända värmeljus antände TV
- Somnade från cigaretten, brand i soffa/säng/fåtölj
- Handikappad tappade tändsticka i knäet, omkom av brand i kläderna

Antal döda, brand i bostad per brandorsak

Startföremål	Antal döda 2006	Antal döda 2001-2005	Medelvärde antal döda 2001-2005
Anlagd med uppsåt	7	37	7
Barns lek med eld	-	2	0
Glömd spis	4	37	7
Rökning	21	157	31
Levande ljus	4	22	4
Tekniskt fel	4	17	3
Blixtnedslag	-	1	0
Explosion	-	2	0
Soteld	-	1	0
Värmeöverföring	5	28	6
Gnistor	-	4	1
Självantändning	-	1	0
Annan	7	28	6
Okänd	19	128	26
Totalt	71	465	93

Den klart vanligaste orsaken till dödsbränder är att offret har somnat ifrån en cigarett som faller ner och antänder en säng, soffa eller fåtölj. Under år 2006 omkom 21 människor av den orsaken. Det motsvarar 30 % av alla brandoffer vid bostadsbränder i Sverige. Andelen är konstant de senaste fem åren.

En annan vanlig orsak till dödsbränder är att offret själv eller någon annan person har anlagt branden.

Brandvarnare och andra larm

Enligt Räddningsverkets senaste undersökning kring brandskydd i hemmen¹ (2005) hade drygt 90% av hushållen minst en installerad brandvarnare. Det är en ökning jämfört med 2001 då 75% hade sådan utrustning.

Räddningsverkets dödsbrandstatistik ger emellertid ett helt annat resultat. Bara 26 av de 71 personer (36%) som omkom vid bränder i bostäder 2006 hade en brandvarnare som fungerade. Uppenbarligen är det de människor som bäst behöver den som fortfarande saknar brandvarnare!

Tyvärr är en fungerande brandvarnare inte alltid en garanti för en lycklig utgång av ett brandtillbud. En sjuk eller funktionshindrad person som får eld i sina kläder kan kanske inte värja sig, även om faran upptäcks i ett tidigt skede. En person som är berusad eller sover djupt av annan orsak kanske inte vaknar av ljudet från en tjutande brandvarnare.

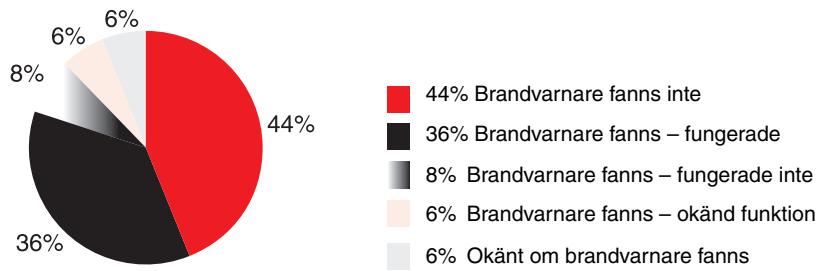
Drygt 35% av hushållen har tillgång till handbrandsläckare vilket är en ökning jämfört med tidigare. Dock har hushåll utan tillgång till något släckredskap ökat till cirka 46% eftersom förekomst av vattenslang, brandfilt och andra släckredskap minskat.

¹ Skydd i hemmet. Rapport I99-140/06.

Antal döda, brand i bostad, och förekomst av brandvarnare

Förekomst av brandvarnare	Antal döda 2006	Antal döda 2001-2005	Medelvärde antal döda 2001-2005
Brandvarnare fanns inte	31	262	52
Brandvarnare fanns – fungerade	26	87	17
Brandvarnare fanns – fungerade inte	4	24	5
Brandvarnare fanns – okänd funktion	4	27	5
Okänt om brandvarnare fanns	6	65	13
Totalt	71	465	937

Andel döda 2006



Dödsbrändernas fördelning över landet

Antal döda per län

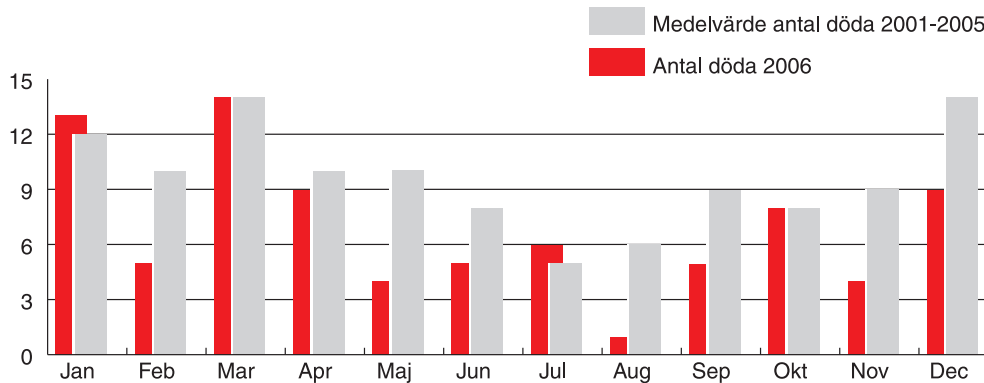
Län	Antal döda 2006	Antal döda 2001-2005	Medelvärde antal döda 2001-2005
Stockholms län	18	91	18
Uppsala län	4	15	3
Södermanlands län	1	11	2
Östergötlands län	3	37	7
Jönköpings län	1	21	4
Kronobergs län	3	18	4
Kalmar län	8	22	4
Gotlands län	1	8	2
Blekinge län		7	1
Skåne län	5	55	11
Hallands län	3	16	3
Västra Götaland	11	86	17
Värmlands län		26	5
Örebro län		16	3
Västmanlands län	4	15	3
Dalarnas län	3	23	5
Gävleborgs län	2	22	4
Västernorrlands län	6	26	5
Jämtlands län	1	14	3
Västerbottens län	4	13	3
Norrbottnens län	3	16	3
Okänt	2	16	3
Totalt	83	574	115

Dödsbrändernas fördelning över tiden

Månad

Statistiken för en längre period visar att antalet omkomna vid bränder normalt är större under vintermånaderna än under sommaren. För ett enskilt år blir fördelningen mera ojämn på grund av att det statistiska underlaget är för litet.

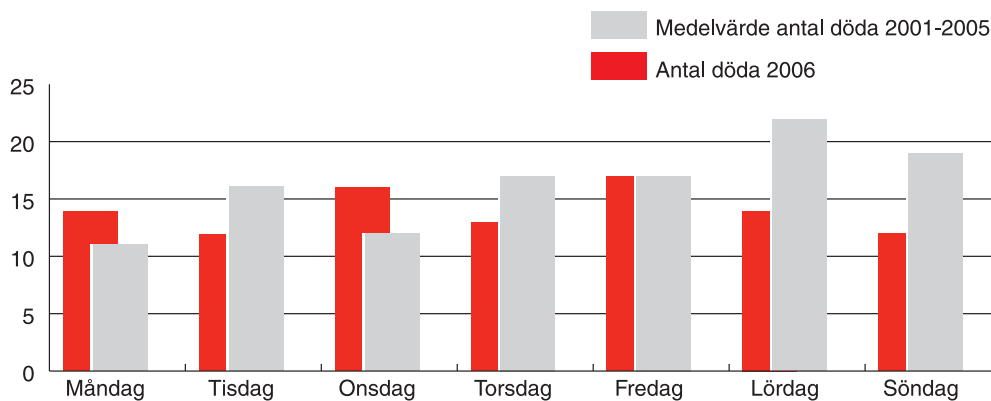
Antal döda per månad



Veckodag

Dödsbrändernas fördelning över veckodagarna visar normalt en höjning över veckoslut. Liksom fördelningen på månader och klockslag är underlaget från ett enskilt år alltför litet för att siffrorna ska bli statistiskt rättvisande.

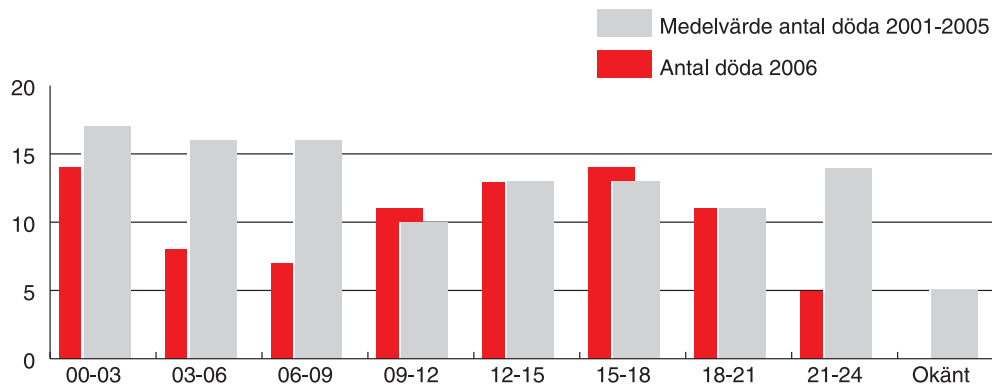
Antal döda per veckodag



Tid på dygnet

Tiderna anger när larmet kom in till kommunens räddningstjänst. Vid några tillfällen blev räddningstjänsten inte larmad alls eller larmades först långt efter att branden slocknat. Tidpunkten för händelsen är i dessa fall okänd. För 2006 har antalet dödsbränder på natten minskat.

Antal döda per tidpunkt



Typexempel på dödsbränder 2006

Räddningsverket kan av sekretesskäl inte redogöra för detaljerna kring enskilda händelser. Men för att ge en bild av omständigheter som kan leda till att människor förolyckas vid bränder har ett antal typiska fall sammanställts. Inget av dem har inträffat i verkligheten, varje exempel är sammanställt av flera liknande händelser.

Bastubrand krävde liv

Ett par i 50-årsåldern bodde i en modern villa. I källaren fanns en bastu som de sällan använde. I stället användes utrymmet mest som förråd eller för att torka tvätt. Men en eftermiddag bestämde de sig för att för en gångs skull ta ett bastubad. Mannen gick ner i källaren och slog på strömmen till bastuaggregatet. Brytaren var placerad i ett omklädningsrum och förmodligen missade han att kontrollera hur det såg ut inne i bastun.

Efter en stund upptäckte de att det välldes upp rök från källaren. Mannen förstod att det brann i bastun och sa till sin fru att ringa 112. Själv sprang han ner i källaren för att bekämpa branden med en handbrandsläckare med skum som stod i trappan mellan våningsplanen. Medan kvinnan fortfarande talade i telefon med larmoperatören hörde hon en smäll och branden blev omfattande. Hon måste fly ut i det fria där hon inväntade räddningstjänsten.

Mannens svårt brända kropp hittades senare strax innanför en låst bakdörr från källaren.

Erfarenheter:

- *Bastubränder är tyvärr mycket vanliga och de kräver nästan varje år ett eller flera människors liv. Räddningsverket har inlett samarbete med ledande tillverkare av bastuaggregat för att om möjligt råda bot för problemet.*
- *Oftast uppstår bränder genom att någon slår på strömmen utan att först kontrollera om det finns något brännbart i närheten av aggregatet.*
- *Det är också vanligt att någon slår på strömmen av misstag. Brytaren är ofta placerad i ett annat utrymme där den lätt förväxlas med annan funktion*
- *Att bekämpa en brand inne i en byggnad innebär alltid en stor risk.*

Alkoholrelaterad rökning

En äldre man bodde ensam i en lägenhet om två rum och kök i ett flerfamiljshus. Han var gravt alkoholiserad, storrökare samt led av epilepsi med täta anfall. Branden upptäcktes när hans grannar kände röklukt samt hörde hur en brandvarnare tjöt. Av lukten att döma kom röken från mannens lägenhet. Grannarna ringde på dörrklockan men ingen kom och öppnade. Räddningstjänstens personal bröt upp den låsta dörren och hittade genast den svårt brände mannen. Han låg på magen på golvet i hallen vänd mot ytterdörren. Den rottingfätölj han suttit i var nästan helt uppbränd. Troligen hade han drabbats av ett epileptiskt anfall och tappat en brinnande cigarett eller tändsticka så att hans kläder och fätöljen tagit eld. Branden blev begränsad men mannen avled av sina skador.

Erfarenheter:

- *Rökning i samband med alkoholförtäring och/eller svår sjukdom är en mycket vanlig orsak till dödsbränder i Sverige.*
- *Tjutet från en brandvarnare är inte alltid tillräckligt för att väcka en svårt berusad människa.*
- *Däremot är det vanligt att brandvarnarens läte gör grannarna uppmärksamma på vad som är på gång.*

Morgonrocken tog eld

En 80-årig kvinna bodde ensam i en lägenhet på femte våningen i ett flerfamiljshus. När hemtjänsten kom och skulle besöka henne möttes de av rök och en tjutande brandvarnare. I väntan på räddningstjänsten kröp de in i hallen där kvinnans rollator låg omkullvält. Rykande klädrester visade att den gamla kvinnan förmodligen befann sig längre in i lägenheten. Hemtjänstpersonalen måste avbryta sökandet. Räddningstjänstens rökdykare hittade strax därefter den svårt brända kvinnan inne i badrummet. Enligt sin egen berättelse hade hon kommit för nära ett tända ljus som stod i köket. Hennes morgonrock hade fattat eld. I sin iver att få tag i vatten att kyla med hade hennes rollator vält omkull, men hon hade ändå tagit sig ut i badrummet. Där hade hon lyckats få av sig de brinnande kläderna och släcka det mesta. Den svårt brända kvinnan avled några timmar senare på sjukhuset.

Erfarenheter:

- *Levande ljus, vida och luftiga morgonrockar och äldre personer är en farlig kombination.*
- *En gammal eller handikappad människa som får brand i sina kläder klarar inte att genast lägga sig ner så att lågorna inte sprids uppåt mot ansiktet.*

Försökte tända i pannan med brandfarlig vätska

En 70-årig bodde ensam i en äldre villa om 1½våning med källare. När hans dotter skulle besöka honom upptäckte hon att det var sotigt och luktade rök som om det tidigare varit en brand någonstans i huset. Efter visst letande hittade hon sin far liggande död på golvet i pannrummet. Han hade omfattande brännskador, främst på övre delen av kroppen. Mannen hade uppenbarligen försökt att tända i den vedeldade värmepannan med hjälp av någon brandfarlig vätska. Vätskan hade förångats och orsakat en puff som slagit ut en låga och antänt mannens kläder och annat brännbart i pannrummet. Ett betongbjälklag mellan våningsplanen hindrade branden från att sprida sig upp i huset. Branden självslocknade och de materiella skadorna blev små.



Erfarenheter:

- *En brännbar vätska som uppvärms till sin flampunkt eller mer avdunstar ångor som kan antändas när de blandas med luft.*
- *Det kan bli en mycket snabb och explosionsartad förbränning med kraftiga lågor.*
- *Använd därför aldrig bensin, fotogen, T-sprit eller liknande vätskor för att tända grillen eller i pannan.*

Försökte själv släcka

En 60-årig man bodde ensam i en äldre villa om 1½ plan. Branden startade på grund av ett elfel i övre delen av en kyl/frys som stod i köket. En förbipasserande granne upptäckte att det trängde ut rök från byggnaden och larmade räddningstjänsten. Branden begränsades till köket men huset var vid räddningstjänstens ankomst helt rökfyllt och sotigt. Den omkomne mannen påträffades omedelbart innanför en ytterdörr på baksidan av huset. Han hade uppenbarligen själv försökt att släcka branden med en gammal handbrandsläckare med vatten. Försöket hade misslyckats och han hade fått i sig så mycket giftiga brandgaser att han inte förmådde ta sig ut. Alla upplivningsförsök var förgäves.

Erfarenheter:

- *En handbrandsläckare är ett utmärkt hjälpmedel mot en mindre brand. Men människors liv och hälsa måste alltid komma i första hand.*
- *För att göra ett släckförsök måste man vara säker på att handbrandsläckaren verkligen fungerar samt veta hur den ska hanteras.*
- *De gaser som bildas då en kyl/frys brinner innehåller mängder av sot och giftiga partiklar. Ha alltid reträttvägen fri.*



De dog av giftiga rökgaser

En kvinna skulle en morgon besöka en väninna som bodde i en lägenhet i ett flerbilshus. I trappan kändes röklukt och en dörr till en annan lägenhet stod halvöppen. Där inne skymtade hon en man som låg på golvet. Räddningstjänsten larmades. Rökdykare kunde snabbt konstatera att det varit en brand i en soffa i lägenhetens vardagsrum. Den hade självslocknat. Men på golvet i hallen låg kroppen av en medelålders man. På en stol i köket satt en annan något yngre man. De var båda döda och täckta av ett lager sot. Den äldre mannen hade ett sår i pannan och hade blött kraftigt. Bredvid honom låg en oanvänd tvåkilos handbrandsläckare med pulver. Enligt grannarna hade den tidigare hängt på väggen nere i trapphusets entré. I lägenheten fanns spår av en spritfest. Polisen befarade att det förelåg ett allvarligt brott och gjorde en grundlig utredning. Rättsmedicinsk undersökning visade att båda männen dött av rökgasförgiftning. Branden i soffan hade med största sannolikhet orsakats av alkoholrelaterad rökning. Skadan i pannan på mannen i hallen hade troligen uppstått då han blev medvetslös och tappade släckaren på sig själv.

Erfarenheter:

- *Många så kallade sängrökningsbränder uppstår inte i sängen. Det är minst lika vanligt att de börjar i TV-fätöljen eller i soffan i vardagsrummet.*
- *En tänd cigarett som hamnar på en slät yta som till exempel ett täcke eller en madrass har svårare att väcka en brand med lågor än om den blir isolerad från flera håll.*
- *I springan mellan sittdynan och ryggstödet till en soffa eller fätölj avleds värmen mera långsamt och det uppstår lättare en brand.*

Trafikolycka med brand

Den unge föraren av en personbil fick i halt väglag sladd på sitt fordon och kolliderade våldsamt med en mindre lastbil. Personbilsföraren slogs medvetslös och klämdes fast med båda benen. Till råga på allt uppstod det brand i motorrummet på hans bil. Tillskyndande trafikanter gjorde allt de kunde för att få loss honom. Olyckligtvis hade ingen av dem tillgång till en handbrandsläckare. Branden spred sig och när räddningstjänsten anlände var det redan för sent att rädda honom.

Erfarenheter:

- *Att det uppstår brand i samband med trafikolyckor är relativt vanligt. Om någon människa dessutom sitter fastklämd är situationen mycket allvarlig.*
- *Alla bilister bör därför ha en handbrandsläckare med minst 2 kilo pulver lätt tillgänglig i sin bil.*

Omkom då planerad gräsbränning spred sig

En 80-årig man skulle elda torrt fjolårsgräs på ett fält. Det blåste svagt, cirka 4 meter per sekund. Mannen var ensam. Efter en stund upptäckte en granne att branden hade spridit sig utanför det avsedda fältet och att den gamle mannen stod mitt i det brinnande området och försökte stoppa spridningen med hjälp av en kratta. Grannen sprang iväg och ringde 112 till SOS Alarm. När han kom tillbaka syntes mannen inte längre till. Brandpersonalen hittade honom senare svårt skadad inne på det avbrända området. Han avled strax därefter.

Obduktionen visar att han led av en hjärtsjukdom men att den direkta dödsorsaken var att inandning av heta brandgaser orsakat brännskador i hans luftvägar.

Erfarenheter:

- *Avsiktlig bränning av torrt fjolårsgräs orsakar nästan varje vår ett eller flera dödsfall.*
- *De drabbade är nästan alltid äldre män.*
- *Om det kommer en oväntad vindpust och branden sprider sig okontrollerat orkar de inte sätta sig i säkerhet utan faller offer för branden.*



Gasläckage fick servicebil att explodera

Acetylen är en mycket explosionsfarlig gas. Vid ett läckage av acetylen inne i ett slutet utrymme är sannolikheten mycket stor att det bildas en brännbar blandning mellan gasen och luft. Sedan räcker det med en gnista för att det ska bli en våldsam explosion.

Det var vad som hände när en VVS-montör skulle låsa upp sin servicebil med fjärrkontrollen i bilnyckeln. Bilen slets i bitar och flera byggnader i området fick skador av tryckvågen som uppstod. Mannen, som befann sig cirka fem meter från fordonet och omkom genast.

Erfarenheter:

- *Brännbarhetsområdet för acetylen ligger mellan 2,0 och 82,0 volymprocent i luft.*
- *Motsvarande siffror för gasol är 2,0-10,0 vol % medan de är 0,6-8,0 vol % för bensinångor.*
- *Inom dessa blandningsförhållanden räcker det med en liten gnista för att det ska bli en våldsam explosion.*
- *Se till att utrymmen där gaser förvaras har bra ventilation.*

Varm aska i en kasse på altanen

Det var påskhelg och hela familjen var samlad; mor, far och tre barn. Dessutom var hustruns föräldrar på besök. Mormor var handikappad och hade ett eget gästrum i villans källarplanet dit det fanns en rullstolsvänlig ingång. På dagen städade de lite och förberedde kvällens festmåltid. Bland annat öste morfar rent i öppna spisen och lade aska och brandrester i en plastpåse. För säkerhets skull ställde han ut påsen på altanen på husets baksida. Kvällen förflöt precis som den skulle med god mat och dryck och bra program på TV.

Tidigt nästa morgon innan familjen hunnit stiga upp bultade det kraftigt på ytterdörren. Det var grannen som upphetsad meddelade att det brann för fullt på altanen. Räddningstjänsten var redan larmad. När de första brandbilarna kom fram var huset redan övertänt. Och vad värre var: Mormor hade omkommit av de giftiga brandgaser som redan på ett tidigt skede hade trängt in i gästrummet där hon hade sin sovplats! Brandorsaken var av allt att döma att det funnits glödande rester i den plastpåse som dagen innan hade placerats på trägolvet till altanen på husets baksida. Brandvarnare fanns men eftersom branden började utanför huset utlöste den inte förrän det var för sent.



Erfarenheter:

- *Rester från en vedeldad brasa kan behålla värme och glöd i flera dygn. Varje år inträffar flera allvarliga bränder genom att sot och aska förvaras i behållare av brännbart material.*
- *Använd alltid askkärl av plåt eller annat obrännbart material och se till att det placeras fritt där en eventuell brand inte kan sprida sig.*

Sängrökningsbrand på servicehus

En 83-årig kvinna bodde i en lägenhet i ett servicehus. Hon var sängbunden men storrökare och hade tidigare haft tillbud med tappade cigaretter med mera. På något sätt tog det eld i hennes madrass och sängkläder. Det automatiska brandlarmet utlöste och personal skyndade till. Det brann då i sängen där kvinnan låg. Personalen, som nyligen hade fått brandskyddsutbildning, gjorde en bra insats och räddade kvinnan. Men då hon fått en del brännskador och var i dåligt skick redan innan branden avled hon efter fyra dagar på sjukhus.

Automatiskt brandlarm fanns och fungerade men på grund av återkommande fellarm var räddningstjänstens rutin litet larm utan att påkalla fri väg. En undersökning enligt lex Sara har inletts om händelsen.

Erfarenheter:

- *Sängbundna eller rörelsehindrade personer som röker innebär en stor risk för både sig själva och andra. Särskild övervakning med rökdetektor ska finnas och eventuellt behövs komplettering med sprinkleranläggning.*
- *Brandskyddsutbildning lönar sig! Alla som arbetar inom vård och omsorg behöver en rejäl grundutbildning i ämnet samt regelbunden praktisk repetitionskurs.*



Jämförelse med Norge, Danmark och Finland

Under år 2006 omkom 83 människor vid 80 bränder i Sverige. Det är en minskning jämfört med 2005 då 104 människor förlorade livet i samband med bränder. Årets siffra är dock högre än 2004 då det "bara" omkom 65 personer vid bränder i Sverige. Flertalet av dödsbränderna 2006 inträffade i bostäder, sammanlagt 71 omkomna.

Med 83 omkomna och en befolkning på cirka 9,1 miljoner blir Sveriges dödsbrandtal för 2006 drygt 9,1 brandoffer per miljon invånare.

Norge

År 2006 omkom 65 människor i Norge på grund av bränder. 49 av dem inträffade i bostäder av något slag. Det är ungefär samma siffror som 2005 då det omkom 66 personer. Liksom i Sverige var antalet dödsfall vid bränder år 2004 ovanligt lågt i Norge med "bara" 55 omkomna.

Norge har cirka 4,6 miljoner invånare. Dödsbrandtalet för 2006 blir drygt 14,1 omkomna per miljon invånare.

Danmark

År 2006 blev ett relativt lugnt år med 71 omkomna vid bränder i Danmark. De två tidigare åren, 2005 och 2004, låg antalet omkomna vid bränder på 87 respektive 86 personer.

Med en befolkning på cirka 5,2 miljoner blir dödsbrandtalet för dessa år ungefär 13,6 omkomna per miljon invånare.

Finland

År 2006 blev ett svårt år med preliminärt 120 omkomna. Med en befolkning på ca 5,3 miljoner blir dödsbrandtalet 22,6 för 2006.

Sammanställning

Omkomna i brand	2004	2005	2006	Dödsbrandtal 2006
Sverige	65	104	83	9,1/milj. inv.
Danmark	86	87	71	13,6
Norge	55	66	65	14,1
Finland	110	85	120	22,6

Dödsantalet varierar ganska stort i alla länder mellan åren. Dessa fyra länder redovisar totalt antal döda vid alla typer av bränder.

Räddningsverket, 651 80 Karlstad
Telefon 054-13 50 00, telefax 054-13 56 00. www.raddningsverket.se

Beställningsnummer I99-149/07. Fax 054-13 56 05
ISBN 978-91-7253-337-0